

Samuel Lebens – University of Haifa

וישלח את־נערי בני ישראל ויעלו עלת ויזבחו זבחים שלמים לה' פרים: ויקח משה חצי הדם וישם באגנת וחצי הדם זרק על־המזבח: ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר־דבר ה' נעשה ונשמע: ויקח משה את־הדם ויזרק על־העם ויאמר הנה דם־הברית אשר כרת ה' עמכם על כל־הדברים האלה: ויעל משה ואהרן נדב ואביהוא ושבעים מזקני ישראל: ויראו את אלהי ישראל ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר וכעצם השמים לטהר: ואל־אצילי בני ישראל לא שלח נדו ויחזו את־האלהים ויאכלו וישתו: ויאמר ה' אל־משה עלה אלי ההרה והיה־שם ואמנה לה את־לחת האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורתם: ויקם משה ויהושע משרתו ויעל משה אל־ההר האלהים: ואל־הזקנים אמר שבו־לנו בזה עד אשר־נשוב אליכם והנה אהרן וחור עמכם מ־יבעל דברים יגש אליהם: ויעל משה אל־ההר וכס הענן את־ההר: וישכן פבוד־יהוה על־הר סיני וכסהו הענן וישת ימים ויקרא אל־משה ביום השביעי מתוך הענן: ומראה פבוד יהוה כאש אכלת בראש ההר לעיני בני ישראל: ויבא משה בתוך הענן ויעל אל־ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה:

[Moses] designated some assistants among the Israelites, and they offered burnt offerings and sacrificed bulls as offerings of well-being to ה'. Moses took one part of the blood and put it in basins, and the other part of the blood he dashed against the altar. Then he took the record of the covenant and read it aloud to the people. And they said, "All that ה' has spoken we will faithfully do!" Moses took the blood and dashed it on the people and said, "This is the blood of the covenant that ה' now makes with you concerning all these commands." Then Moses and Aaron, Nadab and Abihu, and seventy elders of Israel ascended; and they saw the God of Israel—under whose feet was the likeness of a pavement of sapphire, like the very sky for purity. Yet [God] did not raise a hand against the leaders of the Israelites; they beheld God, and they ate and drank. ה' said to Moses, "Come up to Me on the mountain and wait there, and I will give you the stone tablets with the teachings and commandments which I have inscribed to instruct them." So Moses and his attendant Joshua arose, and Moses ascended the mountain of God. To the elders he had said, "Wait here for us until we return to you. You have Aaron and Hur with you; let anyone who has a legal matter approach them." When Moses had ascended the mountain, the cloud covered the mountain. The Presence of ה' abode on Mount Sinai, and the cloud hid it for six days. On the seventh day [God] called to Moses from the midst of the cloud. Now the Presence of ה' appeared in the sight of the Israelites as a consuming fire on the top of the mountain. Moses went inside the cloud and ascended the mountain; and Moses remained on the mountain forty days and forty nights.

(Exodus 24:5-18)

ויאמר יהוה אל־משה רד העד בעם פו־יהרסו אל־יהוה לראות ונפל מפניו רב: וגם הפהגים הנגשים אל־יהוה יתקדשו פו־יפרץ בהם יהוה: ויאמר משה אל־יהוה לא יוכל העם לעלת אל־הר סיני כ־יאתה העדתה בנו לאמר הגבל את־ההר וקדשתו: ויאמר אליו יהוה לך־יד ועלית אתה ואהרן עמך והפהגים והעם אל־יהרסו לעלת אל־יהוה פו־יפרץ־בם: וירד משה אל־העם ויאמר אליהם: וידבר אלהים את כל־הדברים האלה לאמר: אנכי...

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַהָר עֹשֵׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ וַיַּעֲמִדוּ מִרְחֹק: וַיֹּאמְרוּ אֶל־מֹשֶׁה דַּבֵּר־אֵתָהּ עִמָּנוּ וְנִשְׁמָעָה וְאֶל־יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים פֶּן־נָמוּת: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־הָעָם אֶל־תִּירְאוּ כִּי לִבְעֹבוֹר נִסוּת אֶתְכֶם בָּא הָאֱלֹהִים וּבְעֹבוֹר תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל־פְּנֵיכֶם לְבַלְתִּי תִחַטְּאוּ: וַיַּעֲמֵד הָעָם מִרְחֹק וּמֹשֶׁה נִגַּשׁ אֶל־הָעֲרָפֶל אֲשֶׁר־שָׁם הָאֱלֹהִים:

Hashem said to Moses, "Go down, warn the people not to break through to Hashem to gaze, lest many of them perish. The priests also, who come near to Hashem, must stay pure, lest Hashem break out against them." But Moses said to Hashem, "The people cannot come up to Mount Sinai, for You warned us saying, 'Set bounds about the mountain and sanctify it.'" So Hashem said to him, "Go down, and come back together with Aaron; but let not the priests or the people break through to come up to Hashem, lest [God] break out against them." And Moses went down to the people and spoke to them. God spoke all these words, saying: I am Hashem...

... All the people witnessed the thunder and lightning, the blare of the horn and the mountain smoking; and when the people saw it, they fell back and stood at a distance. "You speak to us," they said to Moses, "and we will obey; but let not God speak to us, lest we die." Moses answered the people, "Be not afraid; for God has come only in order to test you, and in order that the fear of God may be ever with you, so that you do not go astray." So the people remained at a distance, while Moses approached the thick cloud where God was.

(Exodus 19:21-20:2; 20:15-18)

וּתְקַרְבוּ וַתַּעֲמִדוּן תַּחַת הַהָר וְהָרַר בְּעֵר בָּאֵשׁ עַד־לֵב הַשָּׁמַיִם חֲשָׁף עָנָן וְעֲרָפֶל: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֲלֵיכֶם מִתּוֹךְ הָאֵשׁ קוֹל דְּבָרִים אֲתֶם שֹׁמְעִים וּתְמוֹנָה אֵינְכֶם רֹאִים וּזְלַתִּי קוֹל:

You came forward and stood at the foot of the mountain. The mountain was ablaze with flames to the very skies, dark with densest clouds. יהוה spoke to you out of the fire; you heard the sound of words but perceived no shape—nothing but a voice.

(Exodus 4:11-12)

מִרְגְּלָא בְּפוּמִיָּה דְּרַב: לֹא כְּעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם הַבָּא. הָעוֹלָם הַבָּא אֵין בּוֹ לֹא אֶכְלִיָּה וְלֹא שְׁתִּיָּה וְלֹא פְרִיָּה וְרִבְיָה וְלֹא מִשָּׂא וּמִתֵּן וְלֹא קִנְיָה וְלֹא שְׂנְאָה וְלֹא תַחְרוּת, אֶלָּא צְדִיקִים יוֹשְׁבֵין וְעֵטְרוֹתֵיהֶם בְּרֹאשֵׁיהֶם וְנִהְנִים מִזִּי הַשְּׁכִינָה, שְׂנְאָמַר: "וַיִּחַזּוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ".

Rav was wont to say: The World-to-Come is not like this world. In the World-to-Come there is no eating, no drinking, no procreation, no negotiations, no jealousy, no hatred, and no competition. Rather, the righteous sit with their crowns upon their heads, enjoying the splendor of the Divine Presence, as it is stated: "And they beheld God, and they ate and drank" (Exodus 24:11).

(Brachot 17a)

ועל דרך האמת, בעבור כי הזכיר במתן תורה וידבר אלהים (שמות י"ט:כ"ה), והוא כאשר אמר הן הראנו ה' אלהינו את כבודו ואת גדלו ואת קולו שמענו מתוך האש (דברים ה כא), ביאר כאן שראו אלהי ישראל, ולא אמר כאשר יאמר בכל מקום ה' אלהי ישראל, והזכיר בהם זה לומר שהשיגו הזקנים במראה הזאת יותר משאר העם שראו על הארץ את אשו הגדולה (שם ד לו), כי היה לעם במחיצת ענן וערפל (שם ה יט) ואונקלוס

(תרגום אונקלוס על שמות כ"ד:י) ירמוז לזה שתרגם וחזו את יקר אלהא דישראל, ולא תרגם ואיתגלי להון יקרא דה', כמנהגו במקומות אחרים:

And by the way of the Truth, [the mystic doctrine of the Cabala], it is because Scripture mentioned at the Giving of the Torah, and G-d spoke, this being identical with the verse, Behold, the Eternal our G-d hath shown us His glory and His greatness, and we have heard His voice out of the midst of the fire, therefore Scripture explained here that they saw the G-d of Israel. It does not say as it does in all other places, the Eternal, the G-d of Israel, but mentioned this [the G-d of Israel] in order to say that the seventy elders perceived in this vision more than the rest of the people who saw upon the earth His great fire, because the people saw through a partition of cloud and thick darkness. Onkelos hinted at this, for he translated here, "and they saw the Glory of the G-d of Israel," but did not render it, "and the Glory of G-d revealed itself to them," as is his way of translating in other places.

(Nachmanides Exodus 24:10)

וטעם ויאכלו וישתו שאכלו שם השלמים בתחתית ההר לפני האלהים טרם שישובו אל אהליהם, כי השלמים טעונון מחיצה, ונאכלין בירושלם לפני מן החומה (זבחים נה:), ובשילה בכל הרואה (שם קיב:), וכאן היו נאכלין לפני המזבח תחת ההר, לא במחנה:

וטעם וישתו שעשו שמחה ויום טוב, כי כן חובה לשמוח בקבלת התורה, כאשר צוה בכתבם כל דברי התורה על האבנים וזבחת שלמים ואכלת שם ושמחת לפני ה' אלהיך (דברים כז ז). וכתוב בשלמה (דהי"ב א יב) החכמה והמדע נתון לך וגו', מיד ויבא ירושלם ויעש משתה לכל עבדיו (מלכים א ג' ט"ו). ואמר רבי אלעזר מכאן שעושיין משתה לגמרה של תורה (שהש"ר א ט).

And they did eat and drink. This means that they ate there the peace-offerings at the lower part of the mountain before G-d previous to their returning to their tents, for peace-offerings have to be eaten within an enclosure; in Jerusalem they were eaten within the wall of the city, in Shiloh they could be eaten within sight of Shiloh, and here they were eaten before the altar at the lower part of the mountain, and not in the camp.

The meaning of the expression and they drank, is that they made it an occasion for rejoicing and festival, for such is one's duty to rejoice at the receiving of the Torah, just as He commanded when they finished writing all the words of the Torah upon the stones, *And thou shalt sacrifice peace-offerings, and shalt eat there; and thou shalt rejoice before the Eternal thy G-d* (Deuteronomy 27:7). And with reference to Solomon it is written, *Wisdom and knowledge is granted unto thee* etc. (II Chronicles 1:12), and immediately after that, *he came to Jerusalem... and made a feast for all his servants* (I Kings 3:15). "Said Rabbi Eleazar: From here you learn that we make a feast at the finishing of the Torah" (Shir HaShirim Rabba 1:9)...

(Nachmanides Exodus 24: 11)

ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו (שמות כד, יא). אמר רבי פנחס, מפאן שיהיו ראויין להשתלחת יד. אמר רבי הושעיה, וכי קלורין עלתה עמקו לסיני דאף אמרת ויחזו את האלהים. אלא מלמד, שזנו עיניהם מן השכינה, פאדם שמביט בתברו מתוך מאכל ומשתה. רבי יוחנן אמר, אכילה ודאי, דכתיב: באור פני מלך חיים, ורצונו כעב מלקוש (משלי טז, ט). אמר רבי תנחומא, מלמד שהגיסו את לבן ועמדו על רגליהם וזנו עיניהם מן השכינה.

“But He (i.e., the Holy One, blessed be He,) still did not raise His hand against the nobles of the Children of Israel.” Rabbi Pinchas said, “From here [it follows] that they deserved to have a hand raised [against them].” R. Hosh’a’ya said, “Did *cellaria* (i.e., provisions) go up with them to Sinai, since it says (ibid., cont.), ‘they beheld God, [and they ate and drank]?’ It is simply that they feasted their eyes on the Divine Presence. [Hence, they were] like someone who beholds his colleague in the midst of eating and drinking.” R. Johanan said, “[There was] actual eating [and drinking], since it is written (in Prov. 16:15), ‘In the light of the king’s face there is life; His favor is like a rain cloud in spring.’” R. Tanhuma said, “[Exod. 24:11] teaches that they became bold in their hearts and stood on their feet, [while] they feasted their eyes on the Divine Presence.”

(Tanchuma Acharei Mot 6)

אֶסְפָּה לִּי, וְכִי לֹא הָיָה לָהֶם זְקֵנִים קִדְּם לָכֵן, וְהִכְתִּיב בְּהַר סִינַי (שְׁמוֹת כד, ט) וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וְאִבִּיהוּא וְגוֹ', וְהִפְרִשָׁה הַזֶּה אַחֲרֵי כָּף הַיְתָה, וְאִזְ הָיוּ הַזְּקֵנִים, אֲלֵא בְּשַׁעַת שְׁבָאוֹ יִשְׂרָאֵל לְאוֹתָן הַדְּבָרִים (במדבר יא, א) וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאוֹנְנִים, נִשְׂרָפוּ כָּלֵם בְּאוֹתָהּ שַׁעַת, אֲלֵא שֶׁהִיָּתָה שְׂרַפְתָּם כְּשִׂרְפַת נָדָב וְאִבִּיהוּא, שָׂאֵף הֵם הִקְלוּ רֵאשִׁם בְּעֵלוֹתָם לְהַר סִינַי כְּשִׂרְאוֹ אֶת הַשְּׂכִינָה (שְׁמוֹת כד, יא) וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ, וְכִי אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה הִיָּתָה שָׁם, לָמָּה הַדְּבָר דּוֹמָה לְעֶבֶד שֶׁהָיָה מְשַׁמֵּשׂ אֶת רַבּוֹ וּפְרַנְסָתוֹ בְּיָדוֹ, וְהָיָה נוֹשֵׂף מִמֶּנָּה, כָּף הַקְלוּ רֵאשִׁן כְּאוֹכְלֵי וְשׁוֹתִין, וְהָיוּ רֵאוּיָן לְשִׂרְף בְּאוֹתָהּ שַׁעַת הַזְּקֵנִים וְנָדָב וְאִבִּיהוּא, וּמִפְּנֵי שֶׁהָיָה יוֹם מִתֵּן תּוֹרָה חֲבִיב לְפָנָי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, לְפִיכָף לֹא רָצָה לְפַגְעַ בָּהֶן בּוֹ בַיּוֹם

(Numb. 11:16) “Gather Me [seventy men from the elders of Israel]”: But did you not have elders before? Here now it is written concerning Mount Sinai (in Exod. 24:9), “Then there went up Moses [...] and the seventy elders of Israel”; and this parashah (with Numb. 11:16) comes after that. So where were the[se earlier] elders? It is simply that, when Israel did those things which are stated (in Numb. 11:1), “Now the people were as murmurers [...] then the fire of the Lord burned against them,” they were all destroyed by fire at that time. It is simply that their burning was like the burning of Nadab and Abihu, for they also had acted with disrespect on ascending Sinai, when they saw the Divine Presence. It is so stated (in Exod. 24:11), “they beheld God, and they ate and drank.” Was there eating and drinking there? To what is the matter comparable? To a servant who attended his master while [holding] a slice of bread in his hand and taking bites from it. Similarly had they acted with disrespect as though eating and drinking. So the elders along with Nadab and Abihu deserved to be destroyed by fire on that day; but because the giving of Torah was dear to the Holy One, blessed be He, He therefore did not want to harm them and bring calamity to them on that day.

(Bamidbar Rabba 15:24)

וַיֹּאמֶר אֱנֹכִי אֱלֹהֵי אָבִיךָ אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב וַיִּסְתֵּר מֹשֶׁה פָּנָיו כִּי יָרָא מִהֵבִיט אֶל־הָאֱלֹהִים:

[God] said "I am the God of your father, the God of Abraham, the God of Isaac, and the God of Jacob." And Moses hid his face, for he was afraid to look at God.

(Exodus 3:6)

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קַרְחָה אָמַר לֹא עָשָׂה מֹשֶׁה יָפָה שֶׁהִסְתִּיר פָּנָיו, שֶׁאֲלוּלֵי שֶׁהִסְתִּיר פָּנָיו הָיָה מַגְלָה לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהַלְמַעַל וְיָמָה לְמַטָּן וְיָמָה שֶׁהָיָה וְיָמָה עֵתִיד לְהִיּוֹת, וּבְאַחֲרוֹנָה בְּקִשׁ לְרֵאוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: הִרְאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ, אָמַר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּשֶׁבִקְשִׁיתִי לֹא בִקְשִׁיתָ, עֲכָשׁוּ שֶׁבִקְשִׁיתָ אֵינִי מִבְּקֶשׁ... רַבִּי הוֹשַׁעְיָא רַבָּה אָמַר כְּבוֹד גְּדוֹל עָשָׂה מֹשֶׁה שֶׁהִסְתִּיר פָּנָיו, אֲבָל נָדָב וְאִבִּיהוּא פָּרְעוּ רֵאוּיָהוֹן וְנָגוּ עֵינֵיהֶן מִן הַשְּׂכִינָה, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כד, יא) וְאֵל אֲצִילִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁלַח יָדוֹ.

Rabbi Yehoshua ben Karcha said, Moses did something unseemly when he hid his face. Had he not hid his face, the Holy One, blessed be He, would have revealed to him what's above, what's below, that which was, and that which is going to be. And, [towards] the end [of his life, Moses eventually] asked to see, as it is written, "Show me, please, your glory" (Exodus 33:18). The Holy One, blessed be He, responded: "when I wanted [you to see my glory] you didn't want to [look]. Now that you want to [see], I do not want to [show you].".. Rabbi Hoshiya Rabba said, Moses displayed great honour by hiding his face [at the burning bush], but Nadab and Abihu uncovered their heads, and feasted their eyes upon the Divine Presence

(Shemot Rabba 45:5)

אנכי ה' אלקיך. ולא נאמר אני, כי אילו היה כתיב אני, היה משמע שגילה אז הקב"ה לישראל את כל אורו בשלימות ולא יוכלו אח"כ להעמיק בדבריו, כי כבר גילה הכל, אך הכ"ף מורה שאינו בשלימות ורק דמות ודמיון הוא להאור שיגלה הקב"ה לעתיד, וכל מה ששיג האדם יותר עמקות בד"ת יראה שעד עכשיו היה בחושך. וע"ז מרמז היום והלילה, היום היינו שהש"י פותח שערי החכמה לאדם והלילה היינו שלא ידמה האדם שהשיג הכל בשלימות, כי כל מה שהשיג הוא כלילה נגד היום הבא אחריו וכן לעולם, וממילא הכל הוא לילה נגד האור שיפתח הקב"ה לעתיד.

I am the Lord your God. [It says אנכי and it doesn't say אני. For if it has said אני, it would imply that the Holy One, blessed be He, had then revealed to Israel all of His light in its completion, and they wouldn't have been able, after that, to delve deeper into His words, because all would have already been revealed. But the כ indicates that it wasn't in [its] completion, and was only an image and likeness to the light that the Holy One, blessed be he, will reveal in the future, and all [the while] that a person grasps more [and more] deeply in words of Torah, he will see that until now he had been in the dark. And about this the [notion] of the day and the night hint [to us] – the day [symbolises] that Hashem, may He be blessed, opens the gates of wisdom to man, and the night that a person shouldn't imagine that he has grasped it all in this completion, because all that a person has grasped is like night compared to the day that comes after it, and so too forever, and it follows that all [understanding] is darkness compared to the light that the Holy One, blessed be He, will open in the future.

(Mei Hashiloach, I, *Yitro*)